

LANTERNA CU AMINTIRI

OLTEEA VASILESCU

Dincolo de orice alte posibile trăsături definitorii, primordială rămâne la Jean Georgescu neabătuta sa credință în frumosul filmic. Nu numai faptul, cu totul ieșit din comun, de a fi izbutit să finalizeze în studiourile pariziene, în anii '30, câteva producții de loc neglijabile – *L'heureuse aventure*, *Ça colle*, *Les compagnons de Saint Hubert* – i-a creat o situație singulară în contextul cinematografic al epocii și al României de atunci. Amănuntul ar fi rămas strictamente biografic dacă nu ar fi fost însoțit și de alte detalii care, laolaltă, întregesc portretul unui artist care pe parcursul întregii cariere, chiar atunci când împrejurările i-au fost potrivnice, și-a respectat cu sfințenie profesia. Încă din vremurile de odinioară, când îndeletnicirile legate de cinematograful stârneau nu arareori zâmbete vag disimulate, Jean Georgescu a adoptat atitudinea demnă a cineastului de marcă, dispus totodată să se angajeze, fără complexe, în benefice „solidarități” interdisciplinare.

S-a apropiat de ecran împins nu de întâmplare, ci de o excepțională vocație. S-a îndreptat spre lumea mirifică a umbrelor mișcătoare conștient fiind, de la bun început, de imensele dificultăți ale drumului ales, de covârșitoarea „responsabilitate impusă de cuvântul Artă”, cum obișnuia maestrul să explice discipolilor săi. Ar fi putut purta însemnele de Artist – cu majusculă – rămânând *numai* actor de teatru și de film, de teatru sau de film. În complexul angrenaj al cinematografului ar fi putut fi și actor, cochetând doar, ca atâția alții, cu ocupații adiacente... A dorit însă, mai mult decât orice altceva pe lume, să devină regizor de film, nutrinde chiar de la timpuriul lui debut ambițiile „autorului total”, până atunci nemaiașumate de nimeni în România.

Tot din orgoliu, dintr-un sentiment poate excesiv al autocenzurii, a renunțat treptat la actorie, dedicându-se cu abnegație unei profesii extrem de dificile, pe care a descifrat-o pas cu pas, mai întâi în improvizații artisanale, iar apoi temeinic, la școala aspră a unor platouri de solid prestigiu european. Prin imensă trudă și prin sacrificii, arareori mărturisite, a ajuns un realizator de marcă, unul dintre aleșii artei a șaptea.

Deschizător de drumuri în cinematograful românesc, cel care a ecranizat *O noapte furtunoasă* în plin război rămâne totodată și primul care a impus pe meleagurile noastre un personaj nou, cu statut social incert până atunci: *cineastul*. Actorul care în tinerețe stârnise surâsul ironic al multora prin zelul molipsitor depus întru susținerea ideii de industrie cinematografică națională, zel care îi atrăsese de altfel și porecla, nu tocmai nevinovată, de „Georgescu – peliculă” (modificată după circumstanță în „Georgescu – film”), a refuzat diletantismul sub toate formele lui insidioase.

Pe deplin conștient de dificultatea misiunii asumate, de faptul că profesia de regizor de film reprezintă o investiție de reală răspundere morală și socială, tânărul artist a înțeles rapid că doar talentul în sine, oricât de generos ar fi fost destinul, nu era suficient pentru a-l impune într-un domeniu din ce în ce mai pretențios și mai asaltat.

„Meșteșugul înainte de toate” a fost deviza de aur a unui slujitor al ecranului care nu a pregetat să se instruiască mereu, nerefuzând vreodată o colaborare, o îndeletnicire, chiar și minoră, pe un platou, dintre cele indispensabile consolidării edificiului filmic. În diferite etape ale unei cariere de aproape o jumătate de secol, a fost – succesiv sau concomitent – *actor, scenarist, monteur, machieur, dialoghist, gagman, scenograf, operator, regizor*.

Experiența dobândită în studiourile pariziene s-a dovedit esențială, Jean Georgescu revenind în patrie nu doar ca regizor pe deplin afirmat, ci și ca desăvârșit tehnician, pregătit să facă față oricăror solicitări din complicatul angrenaj al realizării unui film. Discipolilor de la *Cursul experimental pentru cinematograful Jean Georgescu*, unde între 1950 și 1953 a predat *Măiestria actorului de film*, le-a insuflat propriul crez: respectul față de o profesie în care considera că *trebuie să se intre ca într-un Ordin*, după cum îl citau întotdeauna, cu adâncă admirație, foștii săi studenți Malvina Urșianu, Iulian Mișu și Savel Știopul...

Sunt onorată să aduc astăzi un omagiu memoriei „pionierului” ecranului românesc, dar și reprezentantului de elită al cinematografului secolului XX, artistului a cărui operă a contribuit esențial la configurarea și rafinarea artei filmice naționale. Cineastul evocat astăzi sub această înaltă cupolă nu este numai semnatarul *Noptii furtunoase* și al *Directorului nostru*. Putem spune că el a întruchipat devenirea filmului nostru, în general, și a comediei în special. Venerabilului maestru și, implicit, iubirii sale de o viață, *cinematograful românesc*, le dedic această evocare.

Și, în loc de încheiere, să-mi fie îngăduit a cita un fragment din romanul *Obligado*, al scriitorului Constantin Țoiu: „... Un domn care trecea cu pas rar în jos, pe trotuarul Capșei, îi salută exagerat de politicos, ridicându-și foarte sus pălăria, în câteva trepte bine marcate. Un salut ca acesta nu-l mai puteai vedea decât la teatru, și acolo, dacă aveai de a face cu un actor de rasă... iar pălăria aceea pluti solemn prin aer însoțită de un surâs înghețat, dar îngăduitor... o pălărie tare nuanța havanei «claro», cu marginile căptușite cu o panglică de mătase mai închisă la culoare... Acel domn trecu încet, ca scăpat din vitrina unui magazin de pe Bond Street... Acum, că trecuse de ei, puteau să-i vadă șlițul demi-ului tineresc, calitatea stofei de păr de cămilă, pantofii de culoarea pălăriei, tocurele curate, date cu ceară neagră, netocite în locul în care alții, nevăzându-se dindărăt, le neglijează sau pun în loc bucăți grosolane de metal sau de microporos, ca să ascundă uzura, scâlciala...

Marele regizor aștepta la stop, vizavi de Delta Dunării. Când se făcu verde, păși înainte spre blocul nou... Regizorul trecuse stopul. Cineva din mulțimea de pe zebra îl salutase probabil, fiindcă, din mers, în mijlocul bulevardului, cu trei Dacii nerăbdătoare oprite la picioarele pietonilor, el își ridică iarăși pălăria havană «claro» care, văzută de la distanță, pluti din nou peste capetele tuturor, scamatorie de cinema de odinioară... ”.